

REPUBLIKA
SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Program ukrepov na področju čebelarstva v Sloveniji v letih 2005 - 2007

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS
Kmetijski inštitut Slovenije
Čebelarska zveza Slovenije
Nacionalni veterinarski inštitut
Kmetijsko gozdarska zbornica

Ljubljana, 13.05.2004

KAZALO

1. UVOD	4
1.1. Opis stanja v slovenskem čebelarstvu	4
1.2. Cilji programa	5
1.3. Izvedba in kontrola ter pravne podlage	6
1.4. Sodelujoči pri pripravi programa	7
2. UKREPI	7
2.1 Tehnična pomoč čebelarjem	7
Predmet projekta	7
Izhodišče projekta	7
Uporabniki projekta	8
Delovne faze:	8
A1 Usposabljanje v čebelarstvu.....	8
A2 Investicije v opremo	8
A3 Svetovalno delo v čebelarstvu.....	8
Izvajalci projekta.....	8
Pričakovani stroški posameznih nalog	9
2.2. Čebelja varoza	9
Predmet projekta	9
Izhodišče projekta	9
Uporabniki projekta	9
Delovne faze projekta:	9
B1 Usposabljanje na področju preventive varoje	9
B2 Organiziranje delavnic in demonstracij	10
B3 Evidentiranje uspešnosti izvajanja programa.....	10
Izvajalci projekta.....	10
Pričakovani stroški posameznih nalog	10
2.3. Racionalizacija premestitev čebel	10
Predmet projekta	10
Izhodišče projekta	10
Uporabniki projekta	11
Delovne faze	11
C1 Opazovalno napovedovalna služba	11
C2 Izgradnja stojišč.....	11
Izvajalci projekta.....	11
Pričakovani stroški posameznih nalog	11
2.4. Obnova čebeljega fonda	12
Predmet projekta	12
Izhodišče projekta	12
Uporabniki projekta	13
Delovne faze	13
D1 Investicijsko spodbujanje vzreje matic.....	13
D2 Investicijsko spodbujanje proizvodnje paketnih čebel	13
Izvajalci projekta.....	13

Pričakovani stroški posameznih nalog	13
2.5. Kakovost medu	13
Predmet projekta	13
Izhodišče projekta	14
Uporabniki projekta	14
Delovne faze	14
E1 Interna kontrola medu	14
E2 Senzorično ocenjevanje medu	14
Izvajalci projekta	14
Pričakovani stroški posameznih nalog	14
2.6. Aplikativne raziskave v čebelarstvu	15
Predmet projekta	15
Izhodišče projekta	15
Uporabniki projekta	15
Delovne faze	15
Izvajalci projekta	15
Pričakovani stroški posameznih nalog	15
3. PREGLED PREDVIDENIH STROŠKOV PO POSAMEZNIH PROJEKTIH	16
PRILOGA: STRUKTURA ČEBELARSKEGA SEKTORJA V RS (2003)	17
1. Panji in čebelarji	17
2. Prodajna struktura	17
3. Cene.....	17
4. Stroški proizvodnje in priprave medu za trg.....	17
5. Kakovost medu	18

1. UVOD

1.1. Opis stanja v slovenskem čebelarskem sektorju

Čebelarstvo je v Sloveniji tradicionalna kmetijska dejavnost. Že pred več kot 230 leti je tedanje znanje podeželskega malega kmeta obelodanil Anton Janša (1734-1773), prvi učitelj čebelarstva na cesarskem Dunaju. Sto let kasneje je območje zaslovelo s svojo čebelo, ki je kmalu postala poznana po svetu kot podvrsta ali rasa *Apis mellifera carnica*.

V zadnjih letih se čebelarstvo vztrajno uveljavlja kot enakopravna kmetijska dejavnost. Republika Slovenija si je v pred pristopnih pogajanjih za vključitev v Evropsko unijo izborila možnost, da uredi način trženja plemenskega čebeljega materiala na osnovi določil nacionalne zakonodaje in da temu posledično uredi zaščito avtohtone kranjske čebele.

Čebele so še vedno enakomerno porazdeljene po celotnem območju Slovenije, povprečna poraba medu pri Slovencih je ugodna (1,2 kg/na prebivalca, podatek Kmetijskega inštituta Slovenije – KIS, za 2002). Stopnja samooskrbe je bila v letu 2002 105,3 % (KIS). Okoli 75 % slovenskih čebelarjev je vključenih v Čebelarsko zvezo Slovenije (ČZS), ki v zadnjem času izpostavlja kot svojo prvo nalogo izobraževanje čebelarjev na vseh strokovnih nivojih izobrazbe.

Seveda tudi težav v čebelarskem sektorju ne manjka. Povprečna starost čebelarjev je vse večja, ekonomske osnove negotove, poleg tega pa se povečujejo težave v zvezi s čebeljimi boleznimi in čebeljimi škodljivci (varozo) ter s pesticidi v okolju.

Tabela 1: Proizvodnja in prodaja medu (t)

	1999	2000	2001	2002
Natočen med	1.370	2.300	2.550	2.450
Evidentirana prodaja	484	612	540	692
- odkup	434	573	498	653
- prodaja na tržnicah	50	38	42	40
Delež prodaje v skupni proizvodnji (%)	35,3	26,6	21,2	28,3

Vir: SURS

Tabela 2: Bilanca proizvodnje in porabe medu (t)

	1999	2000	2001	2002
Proizvodnja	1.370	2.300	2.550	2.450
Uvoz	243	213	229	30
Izvoz	64	214	242	230
Razlika v zalogah	- 191	241	97	- 76
Domača poraba	1.740	2.058	2.440	2.326
Poraba na prebivalca (kg)	0,9	1,0	1,2	1,2
Stopnja samooskrbe (%)	78,7	111,7	104,5	105,3

Vir: KIS

Tabela 3: Odkupne cene medu in drugih čebeljih pridelkov

	1999	2000	2001	2002
SIT/kg				
Med (vseh vrst)	444,35	405,37	402,41	460,44
Cvetlični med	:	:	388,42	432,08
Gozdni med	:	:	415,02	490,71
Cvetni prah	:	:	979,75	813,41
Matični mleček	:	:	45.140,00	48.853,00
Vosek	:	:	788,54	804,90
EUR/t				
Med (vseh vrst)	2.294,90	1.977,10	1.852,80	2.035,30
Cvetlični med	:	:	1.788,40	1.910,00
Gozdni med	:	:	1.910,90	2.169,20
Cvetni prah	:	:	4.511,10	3.595,60
Matični mleček	:	:	207.843,00	215.953,00
Vosek	:	:	3.630,70	3.558,00

Vir: SURS

Struktura čebelarstva v RS je natančneje prikazana v Prilogi, ki je del tega programa.

1.2. Cilji programa

Program ukrepov na področju čebelarstva v RS za leta 2005-2007 obsega ukrepe, katerih cilji so podpora čebelarskemu sektorju predvsem na nivoju izboljšave proizvodne tehnologije, izboljšave izobrazbene strukture čebelarjev ter na splošno dostopnost izobraževalnih shem čebelarjem, možnost svetovanja glede tehnologije čebelarstva ter preventive bolezni, vse v luči izboljšav proizvodnih tehnologij. Kot tehnično pomoč čebelarjem program opredeljuje ukrepe izobraževanja čebelarjev, investicije v opremo ter usposobitev javne svetovalne službe.

Cilj slovenskih pridelovalcev medu je tudi proizvodnja kvalitetnega medu in drugih pridelkov brez nedovoljenih zaostankov. Za doseg te ciljev program predvideva terensko svetovalno mrežo za preventivno delo na področju varoze.

V Sloveniji vsako zimo propade več kot 10 % čebeljih družin. Glede na to, da načrtne proizvodnje paketnih rojev v Sloveniji še ni, program predvideva zagotavljanje obnove čebeljega fonda z vzpodbujanjem proizvodnje matic in paketnih rojev.

Za namene interne kontrole proizvodnje je v program vključena možnost fizikalno-kemijskih ter mikroskopskih analiz medu, ki bo čebelarjem omogočila povratno informacijo o kakovosti njihove proizvodnje.

Glavni uporabniki sredstev na osnovi tega programa bodo čebelarji, ki morajo biti v skladu s predpisi registrirani v centralnem registru čebelnjakov in morajo imeti predpisano označene čebelnjake.

1.3. Izvedba in kontrola ter pravne podlage

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano predpiše natančna navodila za izvajanje tega programa. Prav tako naredi letno oceno izvedbe programa najkasneje do konca leta 2005 ter 2006, zaključke pa upošteva pri pripravi nadaljnjih ukrepov na področju čebelarstva.

Upravičenci za pridobitev sredstev po programu so dolžni spoštovati vso veljavno relevantno zakonodajo.

Kontrolni sistem zajema administrativne kontrole ter kontrolo na kraju samem. Administrativne kontrole in kontrole na kraju samem se izvajajo na takšen način, da se lahko zanesljivo preveri, ali so bili upoštevani pogoji za odobritev pomoči.

Administrativna kontrola se vrši ob prejemu zahtevka, ki ga upravičenci vložijo na Agencijo Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja. Vključuje preverjanje izpolnjevanja pogojev za posamezne ukrepe ter odkrivanje morebitnih dvojnih prijav.

Kontrolo na kraju samem izvajajo kmetijski inšpektorji, saj je nadzor nad izvajanjem ukrepov iz programa po Zakonu o kmetijstvu (Uradni List RS, št. 54/00) v pristojnosti Inšpektorata Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano.

Program temelji na naslednjih pravnih podlagah, ki morajo biti pri izvedbi ukrepov upoštevane:

- Uredba Sveta (ES) št. 797/2004 (UL L 125, 2004),
- Uredba Komisije (ES) št. 917/2004 (UL L 163, 2004),
- Zakon o kmetijstvu (UL RS, št. 54/00, 52/02 - ZDU - 1 in 58/02 - ZMR - 1),
- Zakon o živinoreji (UL RS, št. 18/02, 110/02-ZureP-1 in 110/02-ZGO-1),
- Zakon o veterinarstvu (UL RS, št. 33/2001, 110/2002, 40/04),
- Pravilnik o zootehniških standardih za plemensko kranjsko čebelo (UL RS 94/03),
- Pravilnik o označevanju čebel (UL RS 94/03),
- Pravilnik o katastru čebelje paše, čebelarstem pašnem redu, prometu s čebelami in programu napovedi medenja (UL RS 94/03),
- Pravilnik o pogojih za priznanje rejskih organizacij, ki vodijo ali ustanovljajo izvorno rodovniško knjigo za plemenske kranjske čebele (UL RS 94/03),
- Pravilnik o pogojih za odobritev vzrejališč čebeljih matic, testnih postaj in priznanje drugih organizacij v čebelarstvu ter o pogojih glede reje in prometa s čebeljim plemenskim materialom (UL RS 125/03, 34/04),
- Pravilnik o medu (UL RS 31/2004),
- Pravilnik o določitvi območij v Republiki Sloveniji, ki so primerna za ekološko čebelarjenje (UL RS, št. 52/03),
- Pravilnik o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil (UL RS, št. 31/01, 52/03),
- Pravilnik o veterinarsko-sanitarnem nadzoru živilskih obratov, veterinarsko-sanitarnih pregledih ter o pogojih zdravstvene ustreznosti živil in surovin živalskega izvora (UL RS, št. 100/99, 38/00, 71/00, 36/01, 81/02, 1/04, 15/04 (38/04 – popr.), 18/04, 25/04 (34/04 – popr.), 28/04),
- Pravilnik o označevanju zdravstvene ustreznosti živil živalskega izvora (UL RS, št. 18/04),
- Pravilnik o splošnem označevanju predpakiranih živil (UL RS, št. 71/00, 71/02, 3/03),

Izbrisano: epublike

Izbrisano: lovenije

Izbrisano: epublike

Izbrisano: lovenije

- Navodilo o ukrepih za ugotavljanje, preprečevanje in zatiranje varooze čebel – Varoosis apium (UL Št. 36/98).

1.4. Sodelujoči pri pripravi programa

Pri pripravi programa so poleg Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano sodelovale naslednje organizacije:

- Kmetijski inštitut Slovenije, Hacquetova 17, 1000 Ljubljana
- Čebelarstva zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica
- Nacionalni veterinarski inštitut, Veterinarska fakulteta, Gerbičeva 60, 1115 Ljubljana
- Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Miklošičeva 4, 1000 Ljubljana
- Zavod za gozdove Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana

2. UKREPI

2.1 Tehnična pomoč čebelarjem

Predmet projekta

Osnovni predmet projekta je priprava izobraževalnega gradiva, usposabljanje čebelarjev, strokovna pomoč čebelarjem ter podpora investicijam v razvoj čebelarstev (panji, stacionarni ter prevozni čebelnjaki, za vzrejo matic itd.).

Prvenstveno se podpira tista čebelarstva, ki s poslovnim načrtom načrtujejo obnovo čebelarstva.

Izhodišče projekta

Javno svetovalno službo na področju čebelarstva v Sloveniji je potrebno dopolniti in usposobiti. Program predvideva vključitev dveh specialistov čebelarjev za področje kmetijskega svetovanja, enega specialista za tehnologijo čebelarstva v gozdnem prostoru in tri specialiste za tehnologijo čebelarjenja predvsem na področju izvajanja splošnih preventivnih ukrepov za varstvo pred kužnimi boleznimi čebel. Delo vseh specialistov bo strokovno in organizacijsko vezano na Čebelarstvo zvezo Slovenije kot priznano rejsko organizacijo za kranjsko čebelo in kot tako v podrobnostih predvideno v okviru rejskega programa za leta 2005, 2006 in 2007.

V okviru Čebelarstva zveze Slovenije, čebelarstev in združenj društev je organizirano izobraževanje, usposabljanje in izpopolnjevanje v obliki strokovnih posvetov, tečajev, seminarjev in predavanj ter krožkov, delavnic, poletnih šol in drugih dejavnosti za spoznavanje čebelarjenja pri mladih. Čebelarstva zveza Slovenije je tudi pooblaščen in registrirana izvajalka postopkov za ugotavljanje in potrjevanje poklicnih kvalifikacij v čebelarstvu po Zakonu o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah. Izobraževanje za čebelarstvo izvajajo poleg Čebelarstva zveze Slovenije še osnovne šole z organiziranimi čebelarstvi krožki in izbirnimi učnimi predmeti, nižje in srednje poklicne ter srednje, višje in visoke strokovne šole s specializiranimi vsebinami za področje čebelarstva. Študij čebelarstva poteka tudi na univerzitetni ravni.

Uporabniki projekta

Končni uporabniki projekta so v vseh pogledih slovenski čebelarji kot proizvajalci kakovostnejšega medu. Izboljšala se bo opremljenost čebelarjev, izboljšal se bo prenos znanja med strokovnjaki in čebelarji, v svetovalno delo se bo vključila celotna terenska mreža javne kmetijske svetovalne službe, izboljšala se bo kvalifikacijska struktura slovenskih čebelarjev.

Delovne faze:

A1 Usposabljanje v čebelarstvu

Čebelarska zveza Slovenije, čebelarska društva, združenja društev, rejske organizacije na področju čebelarstva in šole v okviru javnega kmetijskega izobraževanja izobražujejo čebelarje na področju tehnologij čebelarjenja z različnimi sistemi, vzreje čebeljih matic in čebeljih družin, zdravstvenega varstva, za proizvodnjo kakovostnih čebeljih pridelkov in jih usposabljuje za prodajo na trgu. Projekt podpira vse oblike izobraževanja s področja proizvodnje čebeljih pridelkov, področja varovanja biodiverzitete čebel in s področja trženja čebeljih proizvodov. S pomočjo sredstev iz projekta se krijejo stroški predavateljev in stroški udeležbe čebelarjev na predavanjih.

Možne so naslednje aktivnosti:

- a. učenje v čebelarskih krožkih,
- b. izvajanje dobre čebelarske prakse,
- c. izobraževanje, usposabljanje in izpopolnjevanje za naloge v čebelarstvu.

Izobraževanje, usposabljanje in izpopolnjevanje za naloge v čebelarstvu se izvaja v obliki strokovnih posvetov, tečajev, seminarjev, predavanj, delavnic in taborov.

A2 Investicije v opremo

V okviru tega programa se s sofinanciranjem podpira nakup didaktične opreme, potrebne za izvedbo usposabljanja čebelarjev po tem programu.

Pred začetkom investicije mora upravičenec podati izvedbeni načrt, iz katerega so razvidni cilji, ciljne skupine, vrste aktivnosti, obseg in pričakovani rezultat.

A3 Svetovalno delo v čebelarstvu

Z vključitvijo svetovalne službe, veterinarjev specialistov in specialista za čebelarjenje v gozdu v delo na področju svetovanja v čebelarstvu bodo nastali dodatni stroški. Naloge svetovalcev bodo na področju preventive pred kužnimi boleznimi in higijene v čebelarstvu, ter pridelave kvalitetnih in higiensko neoporečnih čebeljih pridelkov. Svetovalci, ki bodo delovali znotraj Čebelarske zveze Slovenije, se bodo aktivno vključevali v izvajanje projektov, ki so sestavni del programa ukrepov v čebelarstvu 2005-07. Pri svojem delu bodo svetovalci sodelovali z raziskovalnimi organizacijami.

Izvajalci projekta

Izvajalec projektov bo Čebelarska zveza Slovenije.

Pričakovani stroški posameznih nalog

Naloge:

projekt	naloge	Obseg v letu 2005	Obseg v letu 2006	Obseg v letu 2007
Tehnična pomoč čebelarjem	- Usposabljanje v čebelarstvu - investicije v opremo, - svetovalno delo v čebelarstvu	248.000 €	279.000 €	271.000 €

2.2. Čebelja varoza

Predmet projekta

Predmet projekta je proizvodnja medu brez nedovoljenih zaostankov sredstev za zaščito čebel proti čebelji varozi. Cilj je uvajati sodobne metode zatiranja varoj v čebelarstvo in proučiti vzroke za množične propade čebeljih družin v jeseni in pozimi. V ta namen se s programom vzpostavlja terenska mreža usposobljenih čebelarjev za preventivno delo preprečevanja škode zaradi varoze.

Izhodišče projekta

Parazit *Varroa destructor* je v Sloveniji prisoten od leta 1979 dalje. Pomembno je vplival na ekonomiko čebelarjenja. Za njegovo obvladovanje je še vedno potrebna zaščita čebeljih družin z registriranimi zdravili, v zadnjem času se vse bolj uporabljajo organske kisline in hlapna olja. Čebelarstva zveza Slovenije pomembno vpliva na postopke čebelarjev s sprejetimi pravili enotne doktrine obvladovanja čebeljih bolezni. V ospredju doktrine je skrb za proizvodnjo čebeljih pridelkov brez zaostankov. Težave s čebeljo varozo se v zadnjih letih stopnjujejo zaradi povečane rezistence varoj proti kemijskim zaščitnim snovem, zaradi drugih čebeljih bolezni ter prisotnostjo pesticidov v okolju.

V okviru projekta so predvidene aktivnosti uvajanja sodobnih metod zatiranja varoj, ki zagotavljajo higiensko neoporečne čebelje pridelke. S pomočjo terenske mreže svetovalcev bomo ugotavljali in spremljali stopnjo napadenosti družin z varojo. Na osnovi analize ugotovitev na terenu bo mogoče z ustreznimi ukrepi preprečevati prekomerno propadanje čebeljih družin.

Uporabniki projekta

Uporabniki projekta so slovenski čebelarji.

Delovne faze projekta:

B1 Usposabljanje na področju preventive varoje

Naloga se bo izvajala na osnovi izvedbenega programa, ki ga pripravi Čebelarstva zveza Slovenije. Program se bo izvajal v sodelovanju s čebelarskimi društvi.

B2 Organiziranje delavnic in demonstracij

Spremljanje napadenosti čebeljih družin z varojo v posameznih čebelarstvih, uvajanje preventivnih ukrepov in uporaba rezultatov za izvajanje preventivnih ukrepov. Izvedba naloge bo pripomogla k obnavljanju in povečevanju staleža čebeljih družin.

B3 Evidentiranje uspešnosti izvajanja programa

Glede rezultatov izvedbe projekta bo v drugem in tretjem letu izvajanja opravljena analiza.

Izvajalci projekta

Izvajalci projekta bodo priznana rejska organizacija v čebelarstvu, čebelarska društva in področne čebelarske zveze. Preventiva varoze bo potekala na celotnem ozemlju Republike Slovenije.

Pričakovani stroški posameznih nalog

projekt	naloge	Obseg v letu	Obseg v letu	Obseg v letu
		2005	2006	2007
Čebelja varoza	-usposabljanje na področju preventive varoze - organiziranje delavnic in demonstracij - evidentiranje uspešnosti izvajanja programa	110.000 €	86.000 €	75.000 €

2.3. Racionalizacija premestitev čebel

Predmet projekta

V zadnjem desetletju se je v Sloveniji zelo povečalo število čebelarjev, ki izkoriščajo različne čebelje paše s prevozi čebel. Za ta namen imajo čebelarji specifičen način prevozov čebel na pašo z namenskimi vozili za prevoz čebel, ki omogočajo hitro prevažanje na različne lokacije, hkrati pa izredno dobro ščitijo panje pred vremenskimi vplivi in drugimi škodljivci. Za slovenske razmere je smiselno spodbujatičasne prevoze čebel na pašo z namenskimi vozili za prevoz čebel (samostojna prevozna sredstva, zabojniki različnih vrst in velikosti, prikolice in polprikolice ter zložljivi premestitveni čebelnjaki) pri čemer je zaradi zastarelosti namenskih vozil za prevoz čebel nujno spodbuditi njegovo obnovitev in posodobitev. Prav tako je oprema prevoznih čebelnjakov zelo zastarela.

Za pravočasne premike prevoznih čebeljih enot morajo čebelarji prevozniki vedeti kakšne so trenutne pašne razmere na posameznih pasiščih, na katerih pa je potrebno zagotavljati tudi ustrezne fizične pogoje za namestitev prevoznih čebeljih enot. Zaradi postavitve prevoznih čebeljih enot na primernih lokacijah za dobre donose medu je zato potrebno izvesti projekt ureditve stojišč (velikosti 20 x 20 m).

Izhodišče projekta

Zagotavljanje zadostnih količin čebeljih proizvodov je slovenskim čebelarjem omogočeno s prevozi čebel na pašo. Brez ustreznega sistema opazovanja in napovedovanja ter zagotavljanja fizičnih pogojev na samih pasiščih kot tudi ustreznih prevoznih sredstev (trenutno je v Sloveniji 1200 večjih prevoznih enot) si ni mogoče zamišljati optimalne izrabe naravnih danosti pasišč in s tem ekonomske uspešnosti čebelarjenja.

Za pravočasno obveščanje čebelarjev prevaževalcev o trenutnih pašnih razmerah je potrebno stalno dopolnjevati in vzdrževati sistem opazovanja in napovedovanja čebeljih paš. Prav tako je za ustrezno razporejanje čebel na pasiščih potrebno vzpostaviti in vzdrževati stojišča za prevozne čebelje enote. Za fizično izvajanje strokovnih nalog pri zagotavljanju pogojev in razporejanju prevoznih čebeljih enot je potrebno zagotoviti sredstva za pokritje materialnih stroškov, ki pri izvajanju teh del nastanejo.

Uporabniki projekta

Uporabniki projekta so čebelarji prevažalci in izvajalci pašnih redov.

Delovne faze

C1 Opazovalno napovedovalna služba

Na podlagi tega programa se podpira delovanje opazovalno napovedovalne službe. V letih 2005, 2006 in 2007 se načrtuje vzdrževanje (obnova čebeljih panjev, tehtnic, lesenih ohišij, čebeljih družin, železnih ohišij in druge opreme) za 30 ročnih opazovalnih mest in plačilo stroškov opazovalcev, določenih v načrtih čebelarskih pašnih redov, ki dnevno spremljajo dinamiko medenja in jo sporočajo službi za opazovanje in napovedovanje medenja ter 30 elektronskih opazovalnih enot. Upravičenec do teh sredstev je Opazovalno napovedovalna služba.

C2 Izgradnja stojišč

Na podlagi tega programa se podpira izgradnja stojišč za prevozne enote v gozdnem prostoru. V letih 2005, 2006 in 2007 se na podlagi tega programa načrtuje investicije vzpostavitve in vzdrževanje stojišč prevoznih čebeljih enot v skladu s potrjenimi čebelarskimi pašnimi redi. Prednost pri delitvi sredstev se določi glede na dinamiko sprejema prevoznih čebeljih enot v zadnjih petih letih. Upravičenec do teh sredstev je Čebelarska zveza Slovenije, ki s tako pridobljenimi sredstvi financira izvedbo projekta za delovno fazo stalnega zagotavljanja ustreznega števila stojišč in njihovega vzdrževanja Zavodu za gozdove Slovenije.

Izvajalci projekta

Izvajalec projekta za delovno fazo dopolnitve in izvajanje sistema opazovanja in napovedovanja čebeljih paš je Čebelarska zveza Slovenije z upravljavci pašnih redov na terenu. Izvajalec projekta za delovno fazo stalnega zagotavljanja ustreznega števila stojišč prevoznih čebeljih enot in njihovega vzdrževanja je upravljavec prometne infrastrukture v gozdnem prostoru – Zavod za gozdove Slovenije.

Pričakovani stroški posameznih nalog

projekt	naloge	Obseg v letu	Obseg v letu	Obseg v letu
---------	--------	--------------	--------------	--------------

		2005	2006	2007
Racionalizacija premestitev čebel	- opazovalno napovedovalna služba -izgradnja stojišč v gozdnem prostoru	80.000 €	31.000 €	31.000 €

2.4. Obnova čebeljega fonda

Predmet projekta

Čebele so v zadnjem času izpostavljene številnim novim škodljivim vplivom okolja. V prvi vrsti gre za probleme povezane s čebeljo varozo in z njo povezanih bolezni, poleg tega se pojavljajo znaki škodljivega delovanja fitosanitarnih sredstev in drugi škodljivi vplivi iz okolja. Posledično so lahko prizadete čebele, ki večinoma propadajo v obdobju zimskega mirovanja. Spodbujanje proizvodnje rezervnih čebeljih družin, paketnih rojev in vzreje matic so dobra tržna priložnost za obnovo čebeljega fonda.

Obnova čebeljega fonda se izvaja s pomočjo javnega razpisa, ki opredeli vsebino vlog, način zbiranja vlog, način odločanja o upravičenosti vlog in pogoje izvajanja predlaganih vsebin. V osnovi so vse vloge vezane na izdelani poslovni načrt vlagatelja.

Izhodišče projekta

V Sloveniji propade vsako zimo več kot 10 % čebeljih družin. V kolikor gre za propad posamičnih panjev znotraj čebelarstva, izguba večinoma ni evidentirana. Čebelarji namreč v takih primerih nadomestijo izpad z vključitvijo rezervnih družin v proizvodnjo oziroma z nakupom čebel. V kolikor pa so izgube večje, je lahko posledica opustitev čebelarjenja ali pa drastično zmanjšanje števila čebeljih družin. V Sloveniji je že dobro zgrajen sistem organizacije in priznavanja vzrejališč čebeljih matic, čebelje družine se tržijo le v omejenem obsegu, načrtne proizvodnje paketnih rojev še ni. V skladu s strateškimi študijami so v Sloveniji dobre možnosti za vzrejo čebeljih matic, del od teh tudi vključenih v paketne roje. Predvideva se, da bodo slovenski čebelarji potrebovali za vzdrževanje lastnega obstoječega fonda gospodarskih čebeljih družin do 30.000 matic oziroma rezervnih družin na leto. Zootehniška zakonodaja je na področju čebelarstva implementirana s pravilniki o:

- označevanju čebel,
- zootehniških standardih za plemensko kranjsko čebelo,
- pogojih za priznanje rejskih organizacij, ki vodijo ali ustanavljajo izvorno rodovniško knjigo za plemenske kranjske čebele,
- pogojih za odobritev vzrejališč čebeljih matic, testnih postaj in priznanje drugih organizacij v čebelarstvu,
- pogojih glede reje in prometa s čebeljim plemenskim materialom,
- selekcijskih postopkih v zrejalščih čebeljih matic,
- pogojih za promet s čebeljim genetskim materialom,
- katastru čebelje paše, čebelarškem pašnem redu, prometu s čebelami in programu napovedi medenja.

Normativna ureditev program obnove čebeljega fonda v polnosti podpira. Ravno tako so se na nivoju države uspešno uveljavile strokovne službe na področju vzreje čebel (Kmetijski inštitut Slovenije), zdravstvenega varstva čebel (Nacionalni veterinarski inštitut) in organizacije izkoriščanja čebelje paše (Opazovalno napovedovalna služba).

Uporabniki projekta

Uporabniki projekta so slovenski čebelarji, ki letno vzredijo do 1.500 matic ali čebeljih družin.

Delovne faze

D1 Investicijsko spodbujanje vzreje matic

Projekt podpira organiziranje in vodenje testnih postaj (predvidoma dve ali tri), regionalnih povezav v katerih bo potekala vzreja matic in spremljanje kvalitete obstoječega fonda, zamenjavo in nadomestitev izgub. Z izboljšanjem opreme na obstoječih vzrejališčih čebeljih matic in vključitvijo novih vzrejališč se bo število vzrejenih matic povečalo, izboljšala se bo kvaliteta vzrejenega materiala. Upravičenci bodo čebelarji ali čebelarska združenja, vključena v program obnove čebeljega fonda.

D2 Investicijsko spodbujanje proizvodnje paketnih čebel

V letu 2005 se na podlagi tega programa načrtuje investicije uvajanje proizvodnje paketnih rojev. V letih 2006 in 2007 pa bo proizvodnja paketnih rojev in rezervnih družin uveljavljena, stalna praksa in eden od načinov obnove čebeljega fonda. Na podlagi programa se bo vzpodbujalo čebelarje, člane priznane rejske organizacije za kranjsko čebelo, da proizvajajo paketne čebele. S povečanjem čebeljega fonda bo možnost formiranja rezervnih čebeljih družin in paketnih čebel, ki bodo namenjene področjem, kjer nimajo zadostne lastne vzreje čebel. Proizvodnja paketnih čebel bo potekala tudi v okviru vzrejališč čebeljih matic in testnih postaj v Sloveniji.

Sofinancira se prvi nakup in redna zamenjava matic znotraj testne postaje za potrebe ohranjanja ekotipov kranjske čebele.

Izvajalci projekta

Vse delovne faze se izvajajo v skladu z vlogami na javni razpis. Upravičenec za oddajo vlog je priznana rejska organizacija za kranjsko čebelo. Predmet razpisa je sofinanciranje nakupa opreme za proizvodnjo matic in paketnih čebel ter obnovo staleža čebeljih družin.

Pričakovani stroški posameznih nalog

projekt	naloge	Obseg v letu 2005	Obseg v letu 2006	Obseg v letu 2007
Obnova čebeljega fonda	- inv. spodbude v vzrejo matic - inv. spodbude v vzrejo paketnih rojev	85.000 €	149.000 €	151.000 €

2.5. Kakovost medu

Predmet projekta

Kriteriji kakovosti medu so vse bolj pomembni. Slovenskim čebelarjem se na podlagi tega programa ponuja ustrezna podpora v laboratorijskih analizah njihovega pridelanega medu – za

600 vzorcev letno. Podporo bodo lahko koristili predvsem čebelarji na prostovoljni osnovi. To pomeni, da si bodo že pred oddajo medu v promet zagotovili verodostojno informacijo o kakovostnih parametrih medu.

Izhodišče projekta

Čebelarstva zveza Slovenije je že vzpostavila interni sistem kontrole s kontrolnimi pregledi medu. Rezultati teh pregledov so zgolj svetovalne in orientacijske narave. Čebelarji so se tako v zadnjih letih veliko naučili o svojem medu. Svoje so k temu pripomogla tudi številna ocenjevanja senzoričnih lastnosti medu (Semič, Sejem v Gornji Radgoni, ocenjevanje v Rakičanu, v Naklem, v Polju pri Ljubljani, v Sežani, itd...). Široka paleta medu različnega botaničnega izvora se je v več letih porazdelila v sedem razredov: akacijev, cvetlični, smrekov, hojev, lipov, kostanjev in gozdni med.

Laboratorijske usluge ob za čebelarja primerni ceni so zelo dobrodošle za dvig kakovosti pridelanega medu. Čebelarji bodo na podlagi tega programa lahko koristili delno ali polno analizo fizikalno-kemijskih in mikroskopskih lastnosti svojega medu.

Uporabniki projekta

Uporabniki tega projekta so čebelarji, ki bodo lahko izkoristili možnost sofinanciranja fizikalno-kemijskih in mikroskopskih analiz svojega medu preko ocenjevanj in sistema interne kontrole medu.

Delovne faze

E1 Interna kontrola medu

Na podlagi tega programa bo mogoče sofinancirati fizikalno-kemijske in mikroskopske analize medu.

E2 Senzorično ocenjevanje medu

Organizatorjem ocenjevanja se krijejo organizacijski stroški senzoričnega ocenjevanja medu. Pri senzoričnem ocenjevanju se plačuje stroške, ki nastanejo pri izdelavi senzorične ocene medu na ocenjevanju, meritev vsebnosti vode v medu, meritev elektrolitske prevodnosti medu in HMF vrednosti.

Izvajalci projekta

Izvajalec celotnega projekta je Čebelarstva zveza Slovenije, izvajalca laboratorijskih analiz pa se izbere na podlagi javnega razpisa. Sofinancira se do 80% cene fizikalno – kemijske in mikroskopske analize ter senzorične ocene.

Pri senzoričnem ocenjevanju se plačuje stroške, ki nastanejo pri izdelavi senzorične ocene medu na ocenjevanju (meritev vsebnosti vode v medu, meritev elektrolitske prevodnosti medu, HMF) in stroške fizikalno-kemijskih analiz medu.

Pričakovani stroški posameznih nalog

projekt	naloge	Obseg v letu 2005	Obseg v letu 2006	Obseg v letu 2007
Kakovost medu	-interna kontrola - senzorično ocenjevanje	62.000 €	59.000 €	60.000 €

2.6. Aplikativne raziskave v čebelarstvu

Predmet projekta

Vsak med vsebuje določeno sestavo cvetnega prahu, ki predstavlja značilne rastlinske vrste na geografskem področju. Predmet projekta je izdelava raziskave prisotnosti pelodnih zrn v vzorcih slovenskega medu. Rezultat raziskave bo zbirka podatkov o pelodu v medu, ki bo omogočala razlikovanje slovenskega medu od medu iz ostalih geografskih področij.

Nosilec projekta je Čebelarska zveza Slovenije, ki definira namene in cilje raziskovalne naloge karakterizacije slovenskega medu ter pripravi javni razpis za izvedbo le-te.

Izvajalec raziskovalne naloge o prisotnosti pelodnih zrn v vzorcih slovenskega medu je raziskovalna institucija, izbrana na podlagi javnega razpisa.

Izhodišče projekta

Vsako pridelovalno področje odlikuje specifična rastlinska vegetacija, na kateri čebele nabirajo mano, nektar in cvetni prah in opredeljuje med po botaničnem izvoru. Struktura cvetnega prahu v medu je torej določena s sestavo vegetacije na določenem območju, kar omogoča določitev območja pridelave in izvora medu.

Uporabniki projekta

Uporabniki projekta so slovenski čebelarji.

Delovne faze

V letih 2005, 2006 in 2007 se sredstva investirajo v sofinanciranje izdelave projekta karakterizacije in oblikovanje zbirke slovenskih medov ter razvoja drugih čebeljih proizvodov, pridelanih v Sloveniji, ter raziskav uporabe čebeljih proizvodov, pridelanih v Sloveniji.

Delo bo razdeljeno v posamezne faze; priprava strokovnih osnov ter materiala in metod dela, izvedba raziskovalnega dela s primerjavami podobnih raziskav v tujini in izdelava zbirke karakteristik različnih vrst medu. V zadnji fazi bo uporaba in uvajanje rezultatov v prakso.

Izvajalci projekta

Nosilec projekta je Čebelarska zveza Slovenije.

Pričakovani stroški posameznih nalog

projekt	naloge	Obseg v letu 2005	Obseg v letu 2006	Obseg v letu 2007
---------	--------	----------------------	----------------------	----------------------

Aplikativne raziskave v čebelarstvu	- karakterizacija slovenskih medov - razvoj drugih čebeljih proizvodov - raziskave uporabe čebeljih proizvodov	56.000 €	36.000 €	54.000 €
-------------------------------------	--	----------	----------	----------

3. PREGLED PREDVIDENIH STROŠKOV PO POSAMEZNIH PROJEKTIH

projekt	<i>predvideni obseg 2005</i>	<i>predvideni obseg 2006</i>	<i>predvideni obseg 2007</i>
tehnična pomoč čebelarjem	248.000 €	279.000 €	271.000 €
čebelja varoza	110.000 €	86.000 €	75.000 €
racionalizacija premestitev	80.000 €	31.000 €	31.000 €
obnova čebeljega fonda	85.000 €	149.000 €	151.000 €
kakovost medu	62.000 €	59.000 €	60.000 €
Aplikativne raziskave v čebelarstvu	56.000 €	36.000 €	54.000 €
SKUPAJ V SIT	641.000 €	640.000 €	642.000 €

PRILOGA: STRUKTURA ČEBELARSKEGA SEKTORJA V RS (2003)

1. Panji in čebelarji

Panji pri poklicnih čebelarjih: 17.767

Skupno število panjev: 143.152

Število poklicnih čebelarjev (a): 69

Število vseh čebelarjev: 7.955

Vir: NVI, ČZS

2. Prodajna struktura

Proizvodnja (b):

neposredna prodaja na domu: 1200 t

neposredna prodaja medu v trgovino: 200 t

prodaja odkupovalcem medu : 350 t

prodaja predelovalni industriji: 700 t

Stanje uvoza in izvoza od 1.1. 2003 do 31. 12. 2003 (Vir: SURS)

Uvoz: 73.115 kg

Izvoz: 220.257 kg

3. Cene

Cena 1 kg uvoženega medu: 629,63 SIT/kg (Vir: SURS)

Cena 1 kg izvoženega medu: 890,60 SIT/kg (Vir: SURS)

4. Stroški proizvodnje in priprave medu za trg

Fiksni stroški na čebeljo družino na leto

stroški amortizacije čebelnjaka: 1.254,00 SIT

stroški amortizacije panjev: 613,00 SIT

stroški amortizacije točila: 329,00 SIT

Variabilni stroški na čebeljo družino:

stroški kontrole čebelje varoze:

- storitve in zdravila: 1.254,00 SIT

- delo: 525,00 SIT

- skupaj: 1.779,00 SIT

stroški zimskega krmljenja:

- poraba sladkorja: 1.743,00 SIT

- delo (0,618 ure): 653,00 SIT

- skupaj: 2.396,00 SIT

stroški pakiranja in skladiščenja:

- materialni stroški: 1.200,00 SIT
- amortizacija posod: 343,00 SIT
- amortizacija prostorov: 1.073,00 SIT
- delo (0,681 ure): 720,00 SIT
- skupaj: 3.336,00 SIT

stroški prevozov:

- stroški prevozov z osebnim avtomobilom: 926,00 SIT
- stroški prevozov z gospodarskim vozilom: 386,00 SIT
- skupaj: 1.312,00 SIT

5. Kakovost medu

Potrdila o posebnih lastnostih: Uredba Sveta (EGS) št. 2082/92

Oznaka porekla: Uredba Sveta (EGS) št. 2081/92

Geografske označbe: Uredba (EGS) št. 2081/92

- (a) poklicni čebelar je tisti, ki ima več kot 150 panjev
- (b) če je možno se pove vrsto medu ter velikost gospodarstva

STRUKTURNI UKREPI V ČEBELARSTVU V SLOVENIJI

V okviru izvajanja kmetijske strukturne politike, sofinancirane iz usmerjevalnega oddelka Evropskega kmetijskega usmerjevalnega in jamstvenega sklada so v RS V LETIH 2004 – 2006 na področju čebelarstva predvideni naslednji ukrepi:

1. Naložbe v kmetijska gospodarstva

Možna je podpora naložbam v primarno pridelavo medu in ostalih čebeljih proizvodov ter vzrejo čebeljih matic in sicer za naslednje vrste naložb kmetijskih gospodarstev:

- novogradnja ali adaptacija objektov oziroma prostorov namenjena skladiščenju, dodelavi in pripravi medu in ostalih čebeljih proizvodov za trg ter vzreji čebeljih matic,
- postavitev stacionarnih objektov (čebelnjakov),
- nakup novih čebeljih panjev z najmanj 210 dm² površine satov na panj, vendar največ do števila kupljenih čebeljih družin,
- nakup kontejnerjev za prevoz čebeljih panjev,
- prvi nakup čebeljih matic in čebeljih družin.

2. Diverzifikacija kmetijskih dejavnosti in dejavnosti, ki so blizu kmetijstvu – alternativni dohodkovni viri.

Možna je podpora naložbam v predelavo medu na kmetijah.

DRŽAVNE POMOČI V ČEBELARSTVU V SLOVENIJI

Državne pomoči na področju čebelarstva so v RS na nivoju občin in sicer v treh oblikah:

- podpora delovanju strokovnim društvom s področja čebelarstva,
- podpora zatiranju najbolj pogostih čebeljih bolezni (zdravljenje in preventiva),
- izobraževanje.

Upravičenci do sredstev so čebelarska društva, ki sredstva dodeljujejo končnim porabnikom – čebelarjem.

OMEJITEV SREDSTEV

Sredstva se ne dodelijo vlagatelju zahtevka, ki je za isti namen, kakor ga navaja v zahtevku za pridobitev sredstev po programu, že prejel javna sredstva Republike Slovenije ali sredstva Evropske unije.

Občine od upravičencev zahtevajo izjave, da za posamezne namene niso pridobili sredstev iz državnega proračuna ali mednarodnih virov oziroma koliko teh sredstev so iz teh virov za določen namen že prejeli. Višina skupne dodeljene pomoči iz vseh virov ne sme presegati dovoljene intenzivnosti oziroma višine pomoči po posameznih namenih, kot so opredeljene v posameznih pravnih podlagah občin.